

In dit nummer onder andere

PDN-voorzitter Jos Schneiders over financiële crisis	1
Wordt lid van de klankbordgroep	2
Neem abonnement op nieuwsbrief PDN	3
Cees van der Meer werkt aan de positie van ouderen	5
Dekkingsgraad	6
Goed om te weten	7
Column	8

Onzekere tijden

De financiële en economische crisis sleept zich nu al een jaar voort. De voorzitter van PDN waarschuwt dat het gevaar nog steeds niet geweken is. Het kan de goede kant op gaan, maar het kan ook nog een keer verkeerd gaan. Dat heeft gevolgen voor de pensioenen van gepensioneerden en de pensioenopbouw van deelnemers.

Voor wie op de hoogte wil blijven van de ontwikkelingen in pensioenland en bij PDN is er nu een digitale nieuwsbrief. Abonneren is mogelijk via de website van PDN (www.pdnpensioen.nl).

Colofon

Pensioencontact verschijnt drie keer per jaar en is bestemd voor degenen die een uitkering ontvangen van PDN

Redactieraad:

Inge von der Ahé, Harry Coerver, Ivo Coolen, Steef Lauwers, Henk Thonen en Yvonne Jennekens

Realisatie:

Hard Working Reader Publishers

Illustraties:

Geert Setola

Fotografie:

Armando Armino en Marcel Vleugels

Druk:

PPM Event & Media Support, Meerssen

Redactieadres:

PDN t.a.v. Harry Coerver
Postbus 6500, 6401 JH Heerlen
E: info.PDN@dsm.com
I: www.PDNpensioen.nl
T: 045 5782056

Pensioen Desk:

T: 045 5788100

Voor blinden en slechtzienden is een gesproken versie van Pensioencontact kosteloos verkrijgbaar

Pensioencontact

Pensioencontact is een uitgave van Pensioenfonds DSM Nederland

PDN-voorzitter Jos Schneiders over financiële crisis:

”Het gevaar is nog niet geweken”

Jos Schneiders. Foto Armando Armino

Jos Schneiders, de directeur van DSM Nederland, is sinds begin dit jaar ook voorzitter van het bestuur van PDN. Dat blijkt in de huidige situatie niet de meest plezierige taak te zijn. De financiële crisis immers heeft de pensioenfondsen en dus ook PDN hard geraakt. Deze zomer keurde De Nederlandsche Bank het herstelplan goed dat PDN heeft opgesteld. We vroegen Jos Schneiders naar de actuele situatie bij het pensioenfonds.

De voorzitter van PDN begint meteen met een waarschuwing. ”Het gaat de laatste maanden weer wat beter op de aandelenbeurzen. Dit, en een iets verbeterde rente, heeft de dekkingsgraad van ons pensioenfonds goed gedaan. Maar we zijn er nog lang niet. Het gevaar is zeker nog niet geweken.”

Omdat PDN eind 2008 een dekkingstekort had (dekkingsgraad lager dan 105 procent) heeft het een zogenaamd ”herstelplan” opgesteld. Daarin staan maatregelen samengevat die het fonds de komende jaren weer financieel gezond moeten maken. De Nederlandsche Bank, die toezicht houdt op de pensioenfondsen, heeft dit plan van PDN deze zomer bekeken en goedgekeurd.

Het herstelplan gaat uit van voorzichtige uitgangspunten. Bijvoorbeeld dat het rendement op beleggingen bescheiden zal zijn of dat de rente waarmee de fondsen rekenen, ook gelimiteerd is. Door de maatregelen die PDN in zijn herstelplan noemt, dient de dekkingsgraad in drie jaar tijd weer 105 procent te zijn en over 15 jaar, 116 procent. Inmiddels is de dekkingsgraad sinds eind vorig jaar gestegen van 98 procent naar 105 procent eind juni. Is daarmee het probleem niet al voor een groot deel opgelost? Kunnen de maatregelen weer worden afgeblazen?

"Absoluut niet," zegt Schneiders met nadruk. "Het gaat de laatste tijd gelukkig iets beter met de dekkingsgraad, zoals ik al zei, maar we hebben nog een lange weg te gaan. Over een maand kan het weer heel anders zijn. De aandelenmarkt is zeer volatiel waardoor de dekkingsgraad ook schommelt. De economie zit nog in een dip en bedrijven gaan nog moeilijke tijden tegemoet. Dat kan doorwerken in een slechtere dekkingsgraad. Iedere voorspelling is een slag in de lucht. De maatregelen die we genomen hebben blijven van kracht. Ook als de dekkingsgraad nog verder zou stijgen. Het bestuur van PDN mag voorlopig niet aan die maatregelen tornen. Dat mag pas van De Nederlandsche Bank als de dekkingsgraad aan het einde van drie achtereenvolgende kwartalen boven de 105 procent ligt. Dat kan dus dit jaar al niet meer het geval zijn. Helaas is en blijft de kans aanwezig dat bij de aanhoudende recessie nog perioden komen dat het tegenzit. Voorlopig is dus terughoudendheid geboden in het voorspellen wanneer we daadwerkelijk hersteld zijn".

DEELNEMERS

Wat merken deelnemers (DSM-medewerkers) en gepensioneerden van PDN nu van het herstelplan? Schneiders wijst op de brief die deelnemers en gepensioneerden in mei hebben gekregen. "In die brief stond dat het fonds bij de deelnemers de komende drie jaar de pensioenaanspraken niet aanpast aan de algemene loonsverhoging bij DSM. Zij bouwen in die tijd dus minder pensioen op. Ook de pensioenen van de gepensioneerden stijgen drie jaar lang niet mee met de stijging van de prijzen (indexatie). Zoals eerder gezegd kunnen we pas weer toeslagen verlenen nadat we 3 kwartalen onafgebroken zonder dekkingstekort opereren. Tot dat moment gelden de maatregelen zoals in het herstelplan goedgekeurd."

Dat betekent dat de toekomst onzeker is. Het kan nog slechter gaan of juist beter worden. Wat zal de deelnemer en de gepensioneerde merken in die situaties? Jos Schneiders had die vraag wel verwacht. Het is de vraag die hij de afgelopen tijd al vaak moest beantwoorden. "Laten we beginnen met de slechte situatie, dan hebben we die gehad," zegt hij. "Als het onverhoopt de verkeerde kant uitgaat en het nog slechter wordt, zijn meer maatregelen nodig. Dat zullen deelnemers, gepensioneerden en

slapers zeker gaan voelen. In het uiterste geval is het zelfs mogelijk dat we helaas moeten korten op de pensioenen. PDN zal er echter alles aan doen om die maatregel te voorkomen. Het is het allerlaatste redmiddel. Maar ik kan nu niet uitsluiten dat dit nooit zal gebeuren. Met het herstelplan hebben we van De Nederlandsche Bank vijf jaar de tijd gekregen om met andere maatregelen de dekkingsgraad weer te laten stijgen. Op korte termijn lijkt het inzetten van dat (laatste) middel dus niet waarschijnlijk."

Aanvankelijk noemde het herstelplan een periode van drie jaar en niet vijf jaar. Waarom is die periode gewijzigd en heeft die verandering gevolgen voor de deelnemers en gepensioneerden? Volgens Schneiders is dat niet het geval. "We zijn oorspronkelijk uitgegaan van de drie jaar waarin we als PDN kunnen herstellen naar een dekkingsgraad van boven de 105%. We hebben nu inderdaad van De Nederlandsche Bank twee jaar langer de gelegenheid gekregen om te herstellen.

Wordt lid van de klankbordgroep!

PDN laat enkele keren per jaar zijn eigen communicatie toetsen door een zogenoemde klankbordgroep. Dat is een groep mensen die een oordeel geeft over de begrijpelijkheid van een brochure, de opzet van de website of de leesbaarheid van het jaarbericht. Meestal gebeurt die raadpleging via internet. De leden van de klankbordgroep ontvangen dan een aantal vragen. Soms komt de groep ook bij elkaar om te praten over de communicatie van PDN. Zo probeert het pensioenfonds de voor veel mensen toch vaak moeilijke pensioeninformatie zo helder mogelijk te maken voor alle deelnemers. De leden van de klankbordgroep zijn deelnemers, ge(pre)pensioneerden of zogenoemde slapers.

Wilt u ook meepraten en meedenken over de pensioencommunicatie bij PDN geef u dan op als lid van de klankbordgroep. Speciale pensioen kennis is niet nodig. Het kost niet veel tijd en u helpt mee om pensioenen voor iedereen begrijpelijker te maken.

Aanmelden kan bij de communicatiemanager van PDN, Harry Coerver (harry.coerver@dsm.com).

Stuur een email met naam en telefoonnummer en u hoort van PDN hoe het verder gaat.

Die periode van vijf jaar geldt ook voor andere pensioenfondsen. In het herstelplan wordt er echter nog steeds vanuit gegaan dat het lukt om in drie jaar een dekkingsgraad boven de 105 procent te brengen.

Iedereen hoopt dat de economie en de financiële wereld weer overeind krabbelen. Dan komt ook de dag dat de maatregelen uit het herstelplan niet meer nodig zijn. Wat velen zich vervolgens afvragen, is of de "schade" die dan is opgelopen weer wordt goedge maakt. Wordt de indexatie op de pensioenen die de gepensioneerden gemist hebben dan weer ingehaald? En wat gebeurt met de pensioenopbouw die deelnemers misliepen?

TOESLAGEN

"Het hele proces gaat als volgt," legt Schneiders geduldig uit. "Zolang de dekkingsgraad nog geen drie achtereenvolgende kwartalen meer dan 105 procent is, mag het fonds geen toeslagen verlenen. Bij actieve deelnemers die pensioen opbouwen, kan volledige toeslagverlening plaatsvinden bij een dekkingsgraad boven 105 procent. Gepensioneerden, voor wie de pensioenopbouw al volledig heeft plaatsgevonden, kunnen in die situatie een gedeeltelijke toeslagverlening krijgen. Bij een dekkingsgraad boven 116 procent kan PDN besluiten tot volledige toeslagverlening (indexatie) van de pensioenen.

En ten slotte dan de gemiste toeslagen. De gemiste toeslagen worden door het fonds bijgehouden. Indien de financiële toestand van het fonds het toelaat, kan het bestuur, in overleg met de sociale partners, besluiten de niet verleende, toeslagen alsnog toe te kennen."

Wat heeft het bestuur van PDN, behalve het opstellen van het herstelplan, gedaan om de situatie van het fonds voor nu en voor de toekomst te verbeteren. "We hebben uiteraard niet stil gezeten," laat Schneiders weten. "We hebben onderzocht hoe onze financiële positie zo snel kon verslechteren. En dan vooral nagegaan wat we hadden kunnen doen om een zo sterke daling van de dekkingsgraad te voorkomen. Wat we ook onderzocht hebben, is hoe we het best gewapend zijn tegen toekomstige crises. Want, gezien het verleden, moeten we ook voor de toekomst weer rekening houden met een nieuwe crisis. We weten alleen niet wanneer en wat voor soort crisis dat zal zijn."

Hoe kon het dan gebeuren dat de dekkingsgraad bij PDN en trouwens ook bij de meeste andere fondsen, zo dramatisch daalde? Schneiders: "Het was vooral de door bijna niemand verwachte combinatie van dalende beurskoersen en dalende rente. Dat laatste leidde tot hogere verplichtingen. Wij en vele andere pensioenfondsen dachten dat vooral de oplopende inflatie het grote gevaar was waartegen we ons moesten beschermen."

Neem abonnement op de nieuwsbrief van PDN

Onlangs heeft de eerste Nieuwsbrief van PDN het licht gezien. In de toekomst zal deze digitale nieuwsbrief enkele keren per jaar verschijnen.

Wie de nieuwsbrief in de toekomst wil ontvangen, kan zich daarop abonneren. Dat kan via de website van PDN (www.pdnpensioen.nl).

De nieuwsbrief geeft deelnemers en pensioengerechtigden informatie over de pensioenen van PDN, over PDN zelf of over andere zaken uit pensioenland die het weten waard zijn.

Hieronder een voorbeeld van de eerste nieuwsbrief.

De nieuwsbrieven zijn ook te vinden op de website van PDN (ga naar > over PDN > publicaties > nieuwsbrieven).

september 2009

Nieuwsbrief

Neem abonnement op de nieuwsbrief van PDN

Dit is de eerste nieuwsbrief van Pensioenfonds DSM Nederland (PDN). Deze eerste keer verschijnt de nieuwsbrief op papier. Dat is om iedere medewerker van DSM kennis te laten maken met de nieuwsbrief. Wie in het vervolg de nieuwsbrief wil ontvangen, kan zich daarvoor aanmelden op de website van PDN (www.pdnpensioen.nl). Na aanmelding worden volgende nieuwsbrieven digitaal gestuurd naar het opgegeven email-adres. De nieuwsbrief van PDN geeft de deelnemers en pensioengerechtigden informatie over de pensioenen van PDN, over PDN zelf of over andere zaken uit pensioenland die het weten waard zijn. De nieuwsbrief van PDN zal enkele keren per jaar verschijnen.

Jos Schneiders: "Het gevaar is nog niet geweken"

Jos Schneiders
Foto: Ermindo Armino

In een uitgebreid en openhartig interview geeft Jos Schneiders, de voorzitter van pensioenfonds DSM Nederland, zijn mening over de toestand bij het fonds. Het interview is te lezen op de website van PDN.

"Nee, we zijn nog niet uit de problemen", vertelt Schneiders, "ook al lijkt het de laatste tijd de goede kant op te gaan." De voorzitter van PDN legt uit wat er in het herstelplan staat, dat PDN eerder dit jaar opstelde. Deze zomer heeft De Nederlandsche Bank het plan goedgekeurd. Het plan heeft gevolgen voor deelnemers en gepensioneerden. In het voorjaar is iedereen daarover geïnformeerd. Schneiders legt uit dat de gevolgen kunnen meevallen, maar wijst ook op het risico dat er nieuwe, misschien wel verdergaande, maatregelen nodig kunnen zijn als de economie opnieuw een zware terugval zou vertonen.

[Lees het interview met Jos Schneiders op www.pdnpensioen.nl](http://www.pdnpensioen.nl)

Wat is partnerpensioen ook alweer?

Een op de drie Nederlanders tussen 21 en 65 jaar weet niet wat partnerpensioen is. Dat bleek onlangs bij een onderzoek dat TNS Nipo uitvoerde in opdracht van Pensioenkijker.nl. Partnerpensioen is het pensioen dat na overlijden van de deelnemer wordt uitgekeerd aan de partner. Veel mensen (12%) denken dat partnerpensioen het pensioen is dat naast het ouderdompensioen van de deelnemer wordt uitbetaald. Deze groep heeft dus een veel te hoge verwachting van het te ontvangen pensioen.

Contact

Bij vragen over uw pensioen kunt u terecht op: www.pdnpensioen.nl of bij onze Pension Desk: tel. 045-5788100, email: info.PDN@dsm.com.

Schneiders: "We hebben gelukkig altijd een voorzichtig beleggingsbeleid gehad. Toch kon ook dat niet voorkomen dat onze dekkingsgraad sterk daalde. Je loopt immers altijd een bepaald risico. Zonder risico heb je onvoldoende rendement om toeslagen te betalen.

De omvang en snelheid waarbij deze financiële crisis op ons afkwam was zo hevig dat de risico beperkende maatregelen die we genomen hadden onvoldoende waren. Uiteraard proberen wij nu te leren uit deze situatie. Dat heeft ons er echter niet toe gebracht om nu op een heel andere manier te gaan beleggen. Uit onderzoek blijkt dat ons beleggingsbeleid in grote lijnen helemaal niet verkeerd is. We hebben de afgelopen tijd onderzocht wat het beste beleggingsbeleid zou zijn bij allerlei soorten crises. Bijvoorbeeld bij de huidige crisis, maar ook bij een crisis met hyperinflatie zoals in de jaren dertig in Duitsland, of een crisis met langdurige economische stilstand van de economie zoals in Japan. Wat blijkt als je dat doet: de maatregelen die goed werken in het ene scenario, werken volstrekt verkeerd in het andere. Je kunt geen beleggingsbeleid bedenken dat je tegelijkertijd beschermt in verschillende soorten crises. Ook het verzekeren tegen alle mogelijke risico's is maar beperkt mogelijk. Dat kost zoveel dat er geen geld meer overblijft voor bijvoorbeeld de indexatie van de pensioenen."

TOEKOMST

Bij al die scenario's blijkt het huidige beleggingsbeleid van PDN nog goed af te steken. Wel onderzoekt PDN volgens Schneiders nog hoe in de toekomst in tijden van crisis het beleggingsbeleid flexibeler kan worden aangepast. De PDN-voorzitter benadrukt dat pensioenfondsen beleggen voor de hele lange termijn. "Hoe we beleggen staat daarom ook, in grote lijnen, voor een langere periode vast. We onderzoeken nu of we in de toekomst met onze beleggingen sneller kunnen inspelen op onverwachte (crisis-)situaties. Maar ook dat is niet de oplossing voor alle problemen. Bij het beleggen van pensioengelden loop je altijd een zeker risico als je ook rendement wil halen. Maar we blijven zoeken naar de ideale combinatie van rendement halen en risico's beperken."

Het herstelplan en ook uitleg over dat plan is te vinden op de website van PDN (www.pdnpensioen.nl).

Steeds meer AOW'ers naar het buitenland

Het aantal ouderen dat AOW ontvangt en naar het buitenland verhuist, is de afgelopen tien jaar sterk gestegen. Dit voorjaar woonde één op de tien AOW'ers buiten Nederland. Dat was tien jaar geleden nog veel minder, één op de twintig. In totaal gaat het om 268.000 mensen. Dat meldde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onlangs.

De meeste AOW'ers in het buitenland wonen in België (55.000) en Spanje (42.000). De afgelopen jaren steeg vooral het aantal AOW-gerechtigden in Turkije (ruim 19.000) en Marokko (bijna 11.000). Dat komt volgens het CBS doordat steeds meer Turken en Marokkanen na hun pensioen terugkeren naar hun land van herkomst.

Gepensioneerden van PDN die verhuizen naar het buitenland

Als gepensioneerden van PDN binnen Nederland verhuizen heeft dat geen gevolgen voor hun pensioen. Pensioenfonds DSM Nederland wordt via de Gemeentelijke Basisadministratie geïnformeerd over de verhuizing en weet dan wat het nieuwe adres is en dus ook waar het pensioengeld naar toe moet.

Het is anders als een gepensioneerde die in Nederland woont naar het buitenland verhuist. In dat geval moet er een verhuisbericht naar PDN gestuurd worden (Postbus 6500, 6401 JH Heerlen of info.pdn@dsm.com). Dat geldt ook als de gepensioneerde al in het buitenland woont en in het buitenland een ander adres krijgt.

Voor degenen die vanuit het buitenland weer in Nederland komen wonen, geldt hetzelfde. Ook dan dus een verhuisbericht naar PDN sturen. Gebeurt dat niet dan weet het pensioenfonds niet waar de gepensioneerde gebleven is en dat is noodzakelijk om een pensioenbetaling over te maken.

Soms zijn er nog andere gebeurtenissen die het nodig maken dat er informatie naar het pensioenfonds gestuurd moet worden.

Een overzicht daarvan is te vinden op de website. Kijk op de website bij "Ge(pre)pensioneerde" en vervolgens bij "Brochure gebeurtenissen".

PDN'ers in het buitenland

PDN is op zoek naar PDN-gepensioneerden in het buitenland. Waarom vertrokken ze en wat kwamen ze tegen?

Woont u in het buitenland, neem contact op met Pensioencontact.

Misschien dat uw verhaal de volgende uitgave van Pensioencontact siert.

Stuur een email met contactgegevens naar harry.coerver@dsm.com

Werken aan beter wonen voor 55-plussers

'Kwaliteit van de zorg baart soms zorgen'

Cees van der Meer verliet zijn bedrijf Gist Brocades op 55-jarige leeftijd met VUT. Dat kon omdat hij op zijn vijftiende was begonnen met werken. De tijd die toen vrijkwam vult hij met nieuwe maatschappelijk gerichte activiteiten, maar niet alleen dat.

Cees van der Meer: 'Het is erg belangrijk dat ouderen langer zelfstandig kunnen wonen'. Foto Marcel Vleugels

Inmiddels de zeventig enkele jaren voorbij, blikt hij terug hoe een en ander zich sinds zijn vertrek ontwikkelde bij zijn vroegere werkgever waar hij de laatste jaren werkte voor de afdeling Personeel en Organisatie. 'Ik voelde me tijdens mijn loopbaan het meest verwant met de uitvoerende mensen. Omdat we bij Gist boventollig geworden collega's bij bedrijven elders in de omgeving een nieuwe baan moesten geven, had ik in de omgeving een relatienetwerk opgebouwd. Het lot van die mensen raakte me en dat ben ik eigenlijk nooit meer kwijtgeraakt.'

WONEN VOOR OUDEREN

'Daarom was ik blij dat ik in de samenleving verder aan de slag kon in adviesraden. Ik kon mijn ervaring uit het verleden inzetten in mijn toenmalige woonplaats Delft. Ik oriënteerde me op de mogelijkheden en kwam zo terecht bij het thema "wonen voor 55-plussers". Veel bestaande woningen moeten geschikt worden gemaakt voor deze groep mensen. Dat is een taak voor de plaatselijke vier woningcorporaties. Het is erg belangrijk dat ouderen langer zelfstandig kunnen wonen.' Daarnaast werd Cees van der Meer voorzitter van een cliëntenraad van een Delftse zorginstelling. Samen met anderen zette hij zich in voor een bottom-up aanpak over dit onderwerp. 'Het beleid begint bij de wensen en behoeften van 55-plussers. Je hebt verschillende ouderenbonden met hun eigen godsdienstige of principiële achtergrond. Daar bestaan koepels voor, maar ook wij hebben in Delft veel gedaan aan het

verbeteren van de cohesie tussen die ouderenbonden. Die aloude ideologische grenzen vielen in de loop der jaren langzaam weg. Hierdoor wonnen de ouderen aan invloed en het is plezierig te zien dat dit de nodige vooruitgang opleverde.'

ADVISEREN VANUIT DE KLANT

Er is nogal wat in beweging op dit vlak. 'Ja, de AWBZ is uitgekleeft en wordt vervangen door de Wet Maatschappelijke Ondersteuning WMO. Daarbij verschuift de verantwoordelijkheid naar de gemeenten. De adviesraden adviseren daar over de besteding van schaarse middelen. Het werk geeft voldoening maar natuurlijk loop je ook tegen frustraties aan. De regeling is uitgekleeft, er is een tekort aan middelen om aan alle wensen tegemoet te komen. De kwaliteit van de zorg baart ons soms ook zorgen door allerlei Wild-West aanbestedingen. Door te lage inschrijvingen kan de service niet goed zijn en komt het soms tot faillissementen. Wij zijn de klanten en proberen er daarom bovenop te zitten.'

GOEDE BESLUITVORMING

Drie jaar geleden verhuisde Cees van der Meer van Delft naar een appartement in de gemeente Midden-Delfland. Die gemeente bestaat uit de woonkernen Den Hoorn, Maasland, Zwet en 't Woud met in totaal 18.000 inwoners. 'Ik wilde me ook in mijn nieuwe woonplaats gaan inzetten om wonen, zorg en welzijn voor ouderen te bevorderen. Ik heb me hier bij de gemeente gemeld en kon, namens niet-gebonden burgers, zitting nemen in de WMO-raad. Als je de omgekeerde route, de bottom-up aanpak, volgt kom je bij de besluitvorming al snel tot de kern van de zaak. Onze adviezen tot

Betaaldata pensioenen in 2009

27 januari	27 juli
27 februari	27 augustus
27 maart	27 september
27 april	27 oktober
27 mei	27 november
27 juni	23 december

Foto Marcel Vleugels

verbetering, gezien door de ogen van 55-plussers, leveren wij gebundeld aan de betrokken instellingen. Zo daalt de directeur van de ladder af om te horen wat er leeft onder de mensen waar het om gaat. Betrokken zijn bij een dergelijke manier van besluitvorming is fantastisch.'

DOORFIETSEN

Cees van der Meer bevalt de status van gepensioneerde uitstekend. Hij schrijft in een plaatselijk huis-aan-huis blad een column over de fietsgroep waar hij deel van uitmaakt. Daarnaast verzorgt hij, inmiddels alweer anderhalf jaar, een openingsstuk op de voorpagina vaak met een maatschappelijk thema. Behalve erover schrijven is hij ook zelf actief in de wielersport. Hij maakt deel uit van een plaatselijke ploeg van ongeveer 25 mensen in de leeftijd van 58 tot 78 jaar. Leden rijden twee keer per week op hun racefietsen toch niet misselijke afstanden van zo'n 180 à 200 kilometer.

'We beschikken over ongeveer twintig routes. Afhankelijk van hoe de wind staat maken we telkens onze keuze. Daarnaast gaan de leden van de wielersclub elk jaar ook een paar dagen gezamenlijk op stap met hun partners. Daarbij rijden de vrouwen op hun eigen fietsen dezelfde route, maar dan in aangepast tempo. 's Avonds ontmoet je elkaar dan weer en dan wordt het pas echt gezellig.'

Dekkingsgraad PDN

Een belangrijke graadmeter voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds is de dekkingsgraad. De dekkingsgraad geeft namelijk aan hoe groot het pensioenvermogen is ten opzichte van de pensioenverplichtingen. Eenvoudig gezegd geeft de dekkingsgraad aan of er voldoende geld in kas is om alle pensioenen, nu en in de toekomst, uit te betalen. De dekkingsgraad en de pensioenverplichtingen worden berekend op basis van de marktrente. De cijfers worden na elk kwartaal bekend gemaakt.

Onderstaande tabel toont de dekkingsgraad en de vanaf 2005 bij de berekening gehanteerde marktrente. Dit betreffen deels 'virtuele' dekkingsgraden aangezien PDN geen historie heeft vóór januari 2007. De 'virtuele' cijfers zijn een gewogen gemiddelde van de verplichtingen als ook het belegde vermogen van Pensioenfonds DSM-Chemie en Pensioenfonds Gist-Brocades.

Dekkingsgraad PDN (gebaseerd op marktrente)

	Dekkingsgraad	Gehanteerde marktrente
Ultimo 2004	133%	
Ultimo 2005	143%	3,7%
1 januari 2007	147%	4,2%
Ultimo 2007	150%	4,8%
Ultimo 2008	98%	3,6%
Ultimo 1ste kwartaal 2009	93%	3,4%
Ultimo 2de kwartaal 2009	105%	3,7%

De dekkingsgraad van ultimo 3de kwartaal zal begin november bekend gemaakt worden en verschijnt dan op de website van PDN (www.pdnpensioen.nl).

Wilt u meer informatie?

Internetsite PDN

Meer informatie over PDN kunt u vinden op website: www.PDNpensioen.nl

Pension Desk: 045-5788100

Vragen over uw pensioen kunt u stellen aan één van onze medewerkers. Zij zijn bereikbaar op telefoonnummer 045-5788100. Zorg dat u uw administratienummer bij de hand hebt als u belt.

Pensioen altijd 70% van je laatst verdiende salaris?

Goed om te weten

Hai Kürvers heeft zijn krantje neergelegd en zegt 'ik ga toch eens rekenen'. Verbaasd kijkt zijn vrouw Lilian hem aan en zegt een tikkeltje geïrriteerd: 'Sinds jij gepensioneerd bent, maak je je nog drukker dan voorheen. Wat is nu weer aan de hand?'

'Je ziet het zo meteen wel', zegt Hai en loopt vinnig naar de kast met zijn administratie.

Lilian kiest vanwege het mooie weer voor het buiten tuinieren en laat Hai zijn gang gaan.

Hai praat tegen zichzelf. 'Zie je nou wel. Ik krijg helemaal geen 70% van mijn laatstverdiende loon aan ouderdomspensioen. En in de krant staat dat dit wel zo moet zijn als je je hele leven gewerkt hebt. Ik ga bellen met PDN, dat ze me dat maar eens uitleggen.'

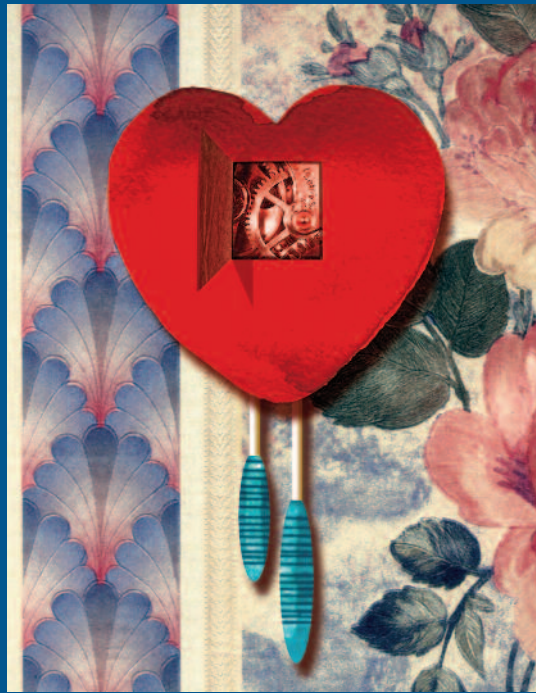
.....Even later.....

Zichtbaar gerustgesteld zit Hai naast Lilian in de tuinstoel en zegt 'na al die jaren werken waarin ik elk jaar een pensioenoverzicht kreeg, is het me nu pas echt duidelijk.' 'Klopt het dan toch allemaal', vraagt Lilian. 'Ja', zegt Hai volmondig. 'Er zijn tal van redenen waardoor je niet aan exact 70% hoeft uit te komen. Je pensioenuitkering is een berekening met je pensioengevende diensttijd, je pensioenregeling en je salaris als belangrijkste componenten. Bovendien moet je in die berekening ook de AOW voor gehuwden meerekenen. Die komt er niet nog eens bovenop. En daar zat mijn grootste misvatting. Maar

ik ben weer helemaal up to date. Schijnt dat veel mensen met deze vraag zitten, vertelde die juffrouw aan de telefoon.'

'Wacht Lilian, ik kom je helpen, ik pak mijn handschoenen'.

Lekker weg met een tik

Hoe ouder, hoe drukker. Heb ik vroeger wel eens gehoord. Altijd mijn schouders over opgehaald. Het lijkt wel of je minder tijd hebt, wanneer je ouder bent. Ook zo'n uitspraak. Daar kun je evenmin veel mee. Wijk trouwens weinig af van de eerste uitspraak. Maar dit terzijde. Zelf heb ik overigens na mijn pensionering vaker tegen jongere collega's die stralend de jaren van Drees betraden gezegd: "Je had beter kunnen blijven werken. Had je het rustiger". Dus toch? Mijn lief en ik hebben regelmatig een evaluatieavond. Glaasje wijn erbij. Na een uurtje of wat de blik op oneindig en de fles leeg. We stellen dan wel eens vast dat het lijkt of we al nerveuzer worden wanneer iets voor de deur staat. Gaan we op reis dan staan de koffers al twee dagen gepakt. Stappen we in de trein dan staan we veel te lang te blauwbekken op het perron. Gaan we met het vliegtuig dan zijn we ongeveer de eersten aan de balie. Je zou er het maagzuur van krijgen. Hebben we een feestje dan zijn we om vijf uur al klaar wakker. Had ik nooit durven geloven. Maar is waar. Tot moeder natuur het zat wordt. Stevig op de rem trapt. Dat voel je best wel hoor. Bij mij werd de noodrem na het scheren geactiveerd. Zomaar, zonder waarschuwing. Net de aftershave gesprenkeld, borstharen bewonderd, kale kruin gemasseerd. Zeven uur in de ochtend. Rugzak staat gepakt voor de volgende etappe van het Pelgrimspad. Makkie van 20 kilometer. Kwiek zegt het hart. Zegt het vaker, maar dan niet meer dan zestig keer per minuut. Een automatisme. Nu wordt een record gebroken met 199 kwieks. Telefoon, ambulance, ziekenhuis, eerste hulp, hartbewaking, rust. Deskundig kijkende cardioloog stelt vast dat hart op hol geslagen is. Was ik nog niet achter. Medicijnen slikken en onderzoeken. Gelukkig heb ik een uitstekende kruitwagen in het ziekenhuis. Werkt

niet in de bouw. Is gewoon een doodgoeie, hardwerkende medewerker in de gezondheidszorg. Onderzoeken dus wat sneller dan normaal. Einduitslag: PM'er onder de huid (vakjargon voor pacemaker). Zit er al onder. Voelt wat raar aan, maar tikt op tijd wanneer kwiek niet vlug genoeg komt. Kamergenoot in ziekenhuis heeft het consequent over peacemaker. Wist niet dat ik zo'n vrede-lievende uitstraling heb. Na een dag zielig doen geprobeerd weer normaal te worden. Lukte niet erg. Rem zat vast. Moeder natuur is niet gek. Mijn lief ook niet. Ik mag zelfs de afwas niet doen. Had ik snel vrede mee. Lukte toch al niet erg met linkerhand. Als eens geprobeerd nat te scheren met linkerhand? Niet doen. Dien je in spiegelbeeld te doen. Mijn facie leek door Mondriaan te zijn vereeuwigd. Is inmiddels weer toonbaar. Dank aan de uitvinder van de ritsen. Scheelt een hoop werk, ergernis en tijd. Met een PM kun je oud worden. Neem maar eens een kijkje in een seniorenhuis. Dat is een troost. Ik wil nog zoveel doen. Wel rustig en kalm. Is soms moeilijk. Daar kom ik meer en meer achter. Kwestie van urgenties durven stellen en relativeren. Mijn kleindochter van vijf beziet het meer van de praktische kant. Ze komt vrolijk huppelend de ziekenhuiskamer binnen, geeft opa een dikke kus en hangt een zelf gemaakte tekening op. Woonhuis met bordje te koop erop. Iedereen plat. De PM doet het nog.